

2022

BADANIE SOCJOLOGICZNE

RAPORT SPECJALNY UCHODŹCY Z UKRAINY W POLSCE

Raport specjalny z badania socjologicznego „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce”, przeprowadzonego przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

WPROWADZENIE	3
PROFIL RESPONDENTA: PŁEĆ, WIEK ORAZ REGION ZAMIESZKANIA W UKRAINIE	4
RODZINA I POCHODZENIE	5
WYKSZTAŁCENIE I ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW	6
KRAJ DOCELOWY	7
POBYT W POLSCE I ZA GRANICĄ	8
ZATRUDNIENIE W POLSCE	9
OBAWY I PLANY	10
METODOLOGIA	11
WNIOSKI	12
BADANIE W LICZBACH	13
O AUTORACH BADANIA	14
RAPORTY EWL 2018-2022	15

ANDRZEJ KORKUS

Prezes Zarządu EWL Group

POLSKA I UKRAINA: RAZEM NA DOBRE I NA ZŁE

W czwartek, 24 lutego 2022 roku obudziliśmy się w nowej, przerażającej rzeczywistości. Z bólem i niedowierzaniem przyjęliśmy informację o rosyjskiej inwazji na Ukrainę.

Obywatele Ukrainy od wielu lat wspierają polską gospodarkę, uzupełniając braki kadrowe, przyczyniając się do rozwoju polskich przedsiębiorstw i budując polskie PKB. Więzy społeczne oraz gospodarcze, budowane od lat poprzez migrację ekonomiczną, a także kulturowa i geograficzna bliskość naszych krajów, powoduje, że dla uciekających przed wojną, to właśnie Polska stała się miejscem, w którym mogą liczyć na bezpieczne schronienie, pomoc i wsparcie.

Nasze badanie pokazało, że zdecydowana większość uchodźców - 63% - chce, korzystając ze specjalnych rozwiązań wprowadzonych przez polski rząd, podjąć pracę w Polsce, aby zapewnić godziwy byt sobie i swojej rodzinie. Warto przy tym zaznaczyć, że niemal 2/3 uchodźców posiada wykształcenie wyższe oraz reprezentują zawody uważane za deficytowe w Polsce – m.in. są to specjaliści w takich dziedzinach jak edukacja, medycyna, produkcja przemysłowa, budownictwo, IT. Nie brakuje także pracowników usług i handlu.

Co trzeci uchodźca z Ukrainy deklaruje pozostanie w Polsce na dłużej, a to oznacza, że ich napływ może wesprzeć polski rynek pracy także w dłuższej perspektywie. Z jednej strony, w związku z odwróconą migracją płci, mamy do czynienia z powiększającym się niedoborem mężczyzn gotowych do podjęcia pracy, z drugiej zaś z nadwyżką kobiet, które wytrwale jej poszukują. Niezbędnym i pilnym jest więc wypracowanie specjalnych rozwiązań, które pozwolą dostosować miejsca pracy do struktury płci. Obok zapewnienia miejsca do życia, to gwarancja pracy i usamodzielnienia, jest najistotniejsza w odzyskaniu przez uciekające przed wojną kobiety poczucia stabilności i bezpieczeństwa.

Wojna w Ukrainie w końcu się zakończy. Wierzę, że Ukraińcy zwyciężą, wygrają swoją walkę o niepodległość i prawo do samostanowienia, a uchodźcy wrócą i odbudują swój kraj. Jednak do tego czasu musimy z najwyższym zaangażowaniem wspierać ich w znalezieniu swojego miejsca w Polsce.

Zapraszam do lektury.

JAN MALICKI, DR H.C.

Dyrektor Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

POMOC UCHODźCOM Z UKRAINY TO POLSKA RACJA STANU

24 lutego 2022 roku wojska rosyjskie zaatakowały terytorium niepodległej Ukrainy. Za naszą wschodnią granicą toczą się działania wojenne na olbrzymią skalę. Wielu obywateli Ukrainy zmuszonych jest do opuszczania swoich domów, porzucania dotychczasowego życia i poszukiwania bezpiecznego schronienia.

Znajdują je w Polsce. Nasz kraj, władze centralne, samorządowe i zwyczajni obywatele, od pierwszych dni wojny organizują wsparcie dla uciekających przed wojną Ukraińców. Ta pomoc, to nie tylko przejaw hołdowania wartościom chrześcijańskim i europejskim, ale także polska racja stanu. Nadrzędnym interesem Państwa Polskiego jest wsparcie Ukrainy w walce z Rosją. Ukrainy, która obecnie broni wartości zachodnich.

Tak się złożyło, że Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego prowadzi badania terenowe podczas każdej walki Ukraińców o prawo do wyboru drogi rozwoju. Zarówno w czasie Rewolucji Pomarańczowej w 2004 roku, jak i Euromajdanu w latach 2013-2014, a także teraz, w czasie wojny Ukrainy z Rosją o niepodległość i obronę cywilizacji Zachodu.

Jako pierwsi, przy współpracy z naszymi partnerami, ekspertami z EWL Group, przeprowadziliśmy badania socjologiczne wśród uchodźców z Ukrainy, którzy wjechali do Polski po 24 lutego 2022 roku. Wyniki tych badań prezentujemy Państwu w niniejszym raporcie. Mam głęboką nadzieję, że pozwolą one nie tylko lepiej zrozumieć sytuację uciekających przed wojną Ukraińców, ale przede wszystkim wyciągnąć wnioski, które przerodzą się w działania i realną pomoc, która bez wątpienia nadal jest i jeszcze długo będzie niezbędna.

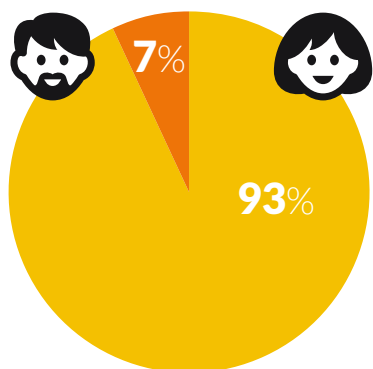
Życzę ciekawej lektury.

PROFIL RESPONDENTA: PŁEĆ, WIEK ORAZ REGION ZAMIESZKANIA W UKRAINIE

Płeć

2022

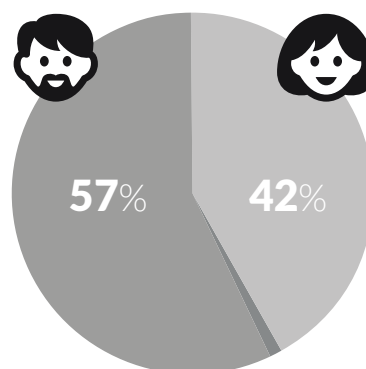
N=400

0% Nie chcę odpowiadać na to pytanie

2021

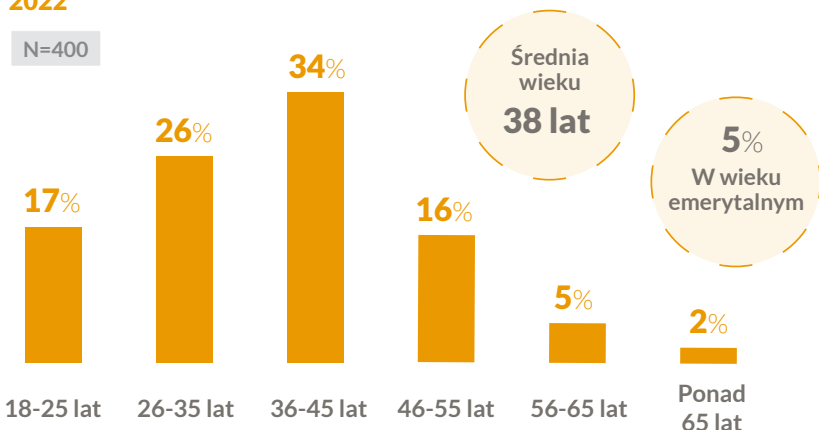
N=600

1% Nie chcę odpowiadać na to pytanie

2022

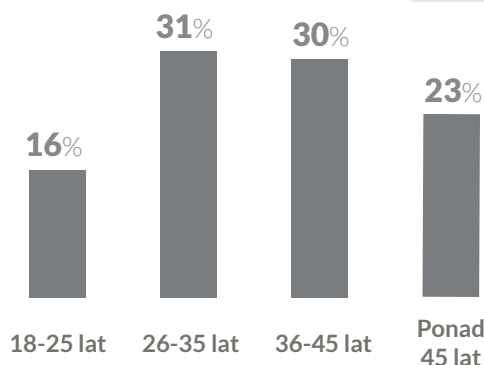
N=400

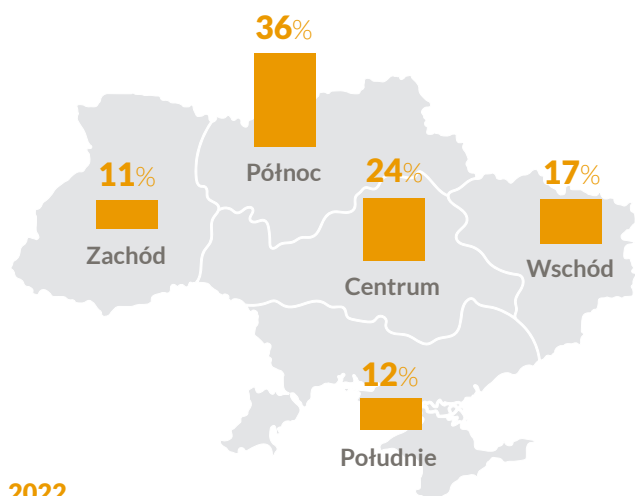
Wiek

2021

N=600

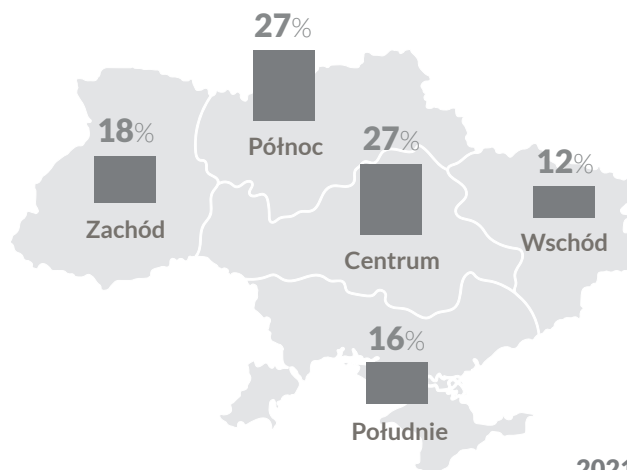

Region zamieszkania w Ukrainie

2022

N=400

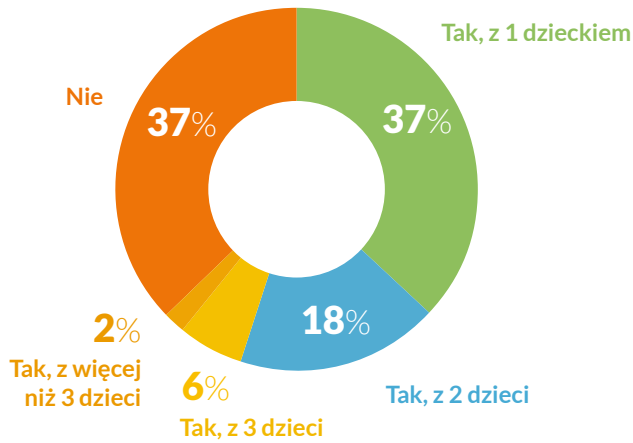
2021

N=600

Czy przyjechał/a Pan/Pani do Polski z dziećmi do 18. roku życia?

2022

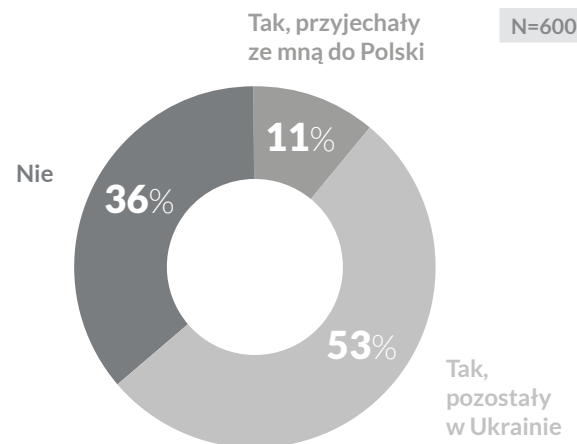
N=400

Czy ma Pan/Pani dzieci?

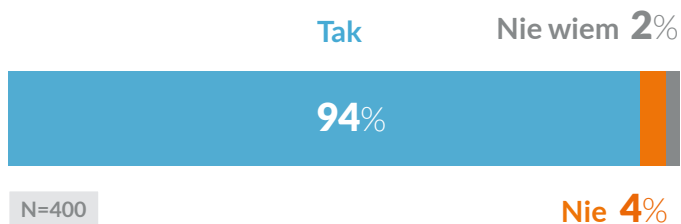
2021

N=600

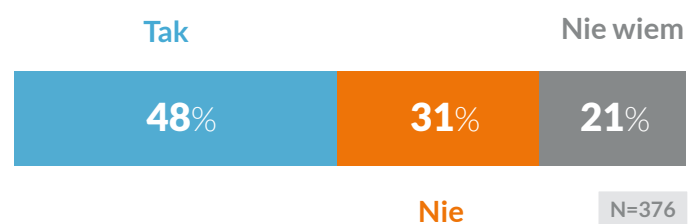
Czy ktoś z Pana/Pani najbliższej rodziny pozostał w Ukrainie?

N=400

Czy Pana/Pani bliscy zamierzają dołączyć do Pana/Pani w Polsce?

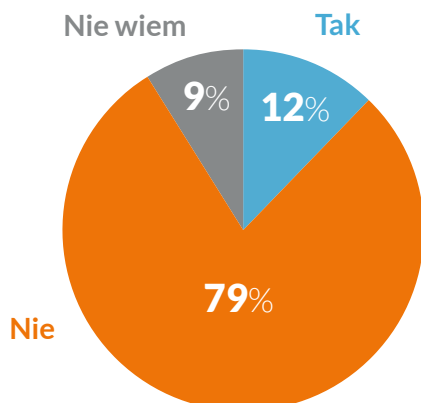
N=376

Czy ma Pan/Pani polskie pochodzenie?

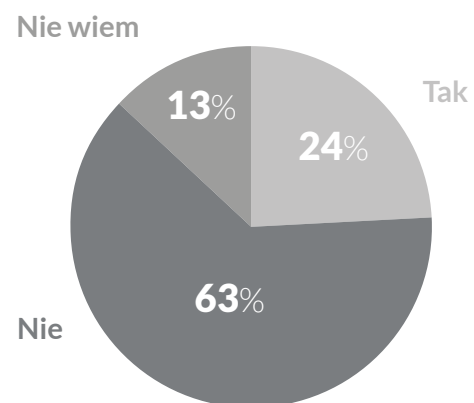
2022

N=400

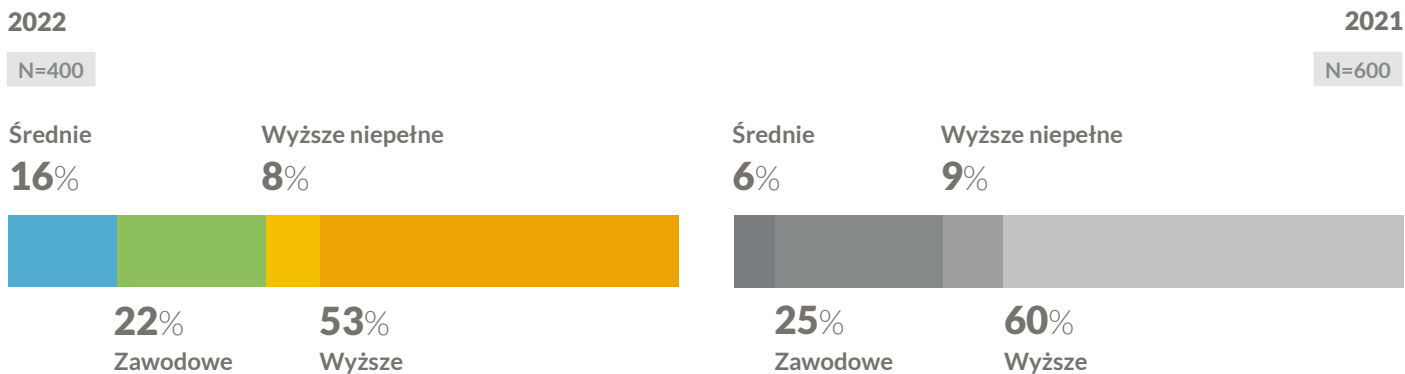

2021

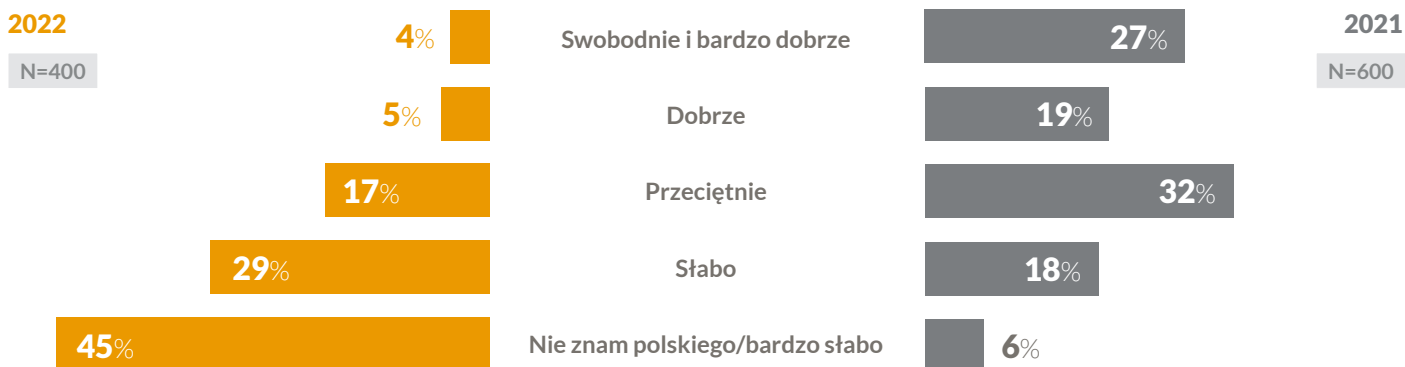
N=600

Wykształcenie

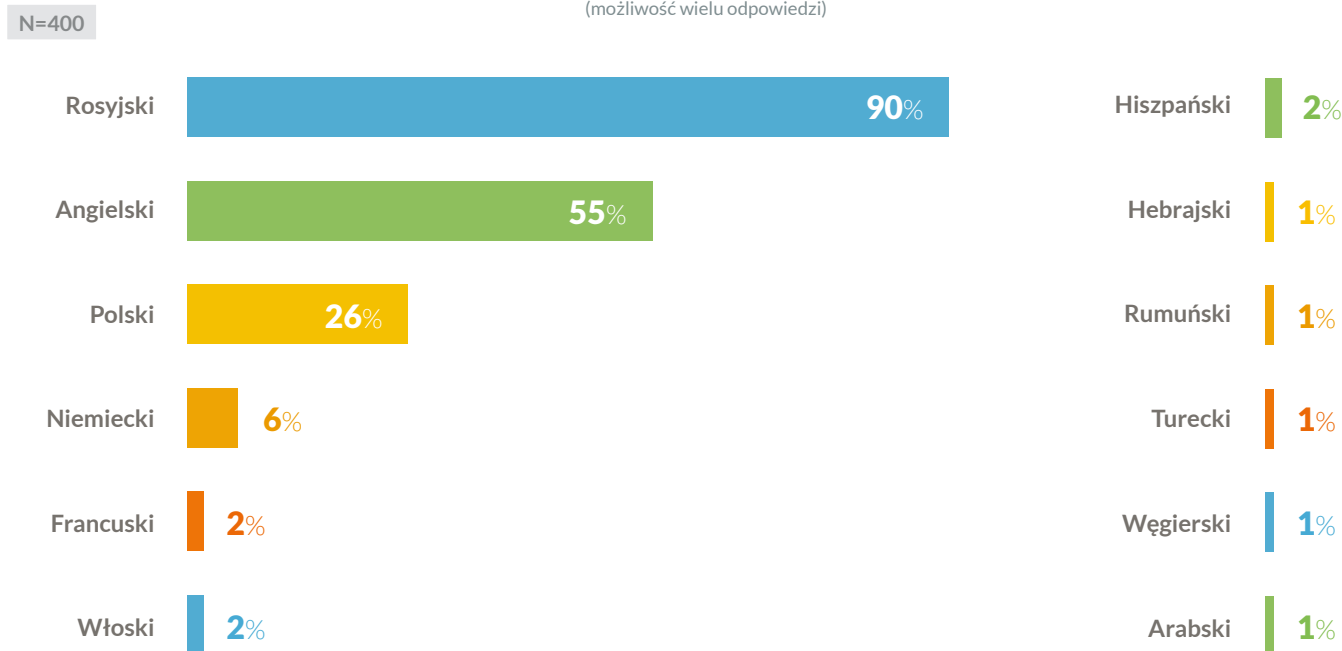

Jak ocenia Pan/Pani swoją znajomość języka polskiego?

Jakie języki zna Pan/Pani przynajmniej na poziomie komunikatywnym?

(możliwość wielu odpowiedzi)

Co miało największy wpływ na wybór przez Pana/Panią Polski jako kraju pobytu w trakcie wojny?

(możliwość wielu odpowiedzi)

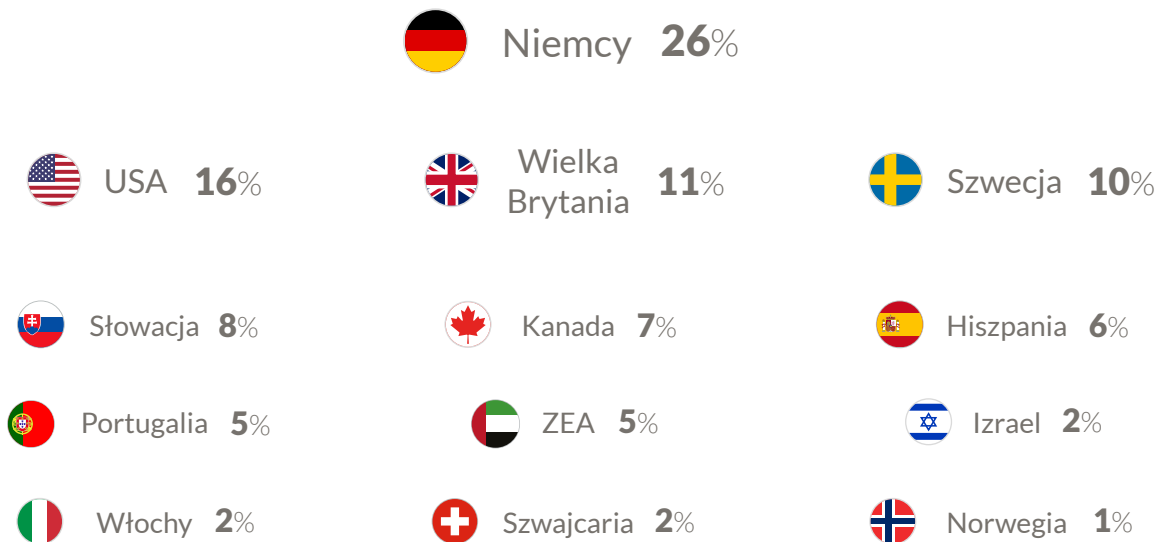
Czy planuje Pan/Pani pozostać w Polsce na dłużej?

N=400

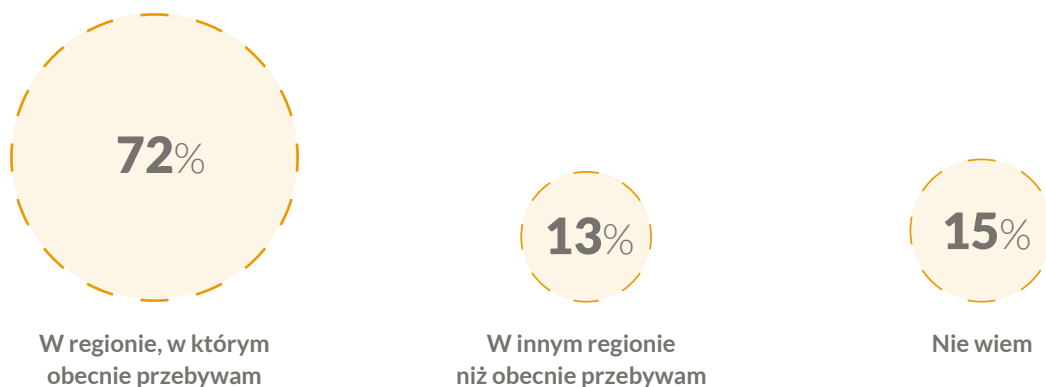
Do jakiego kraju zamierza Pan/Pani wyjechać?

(wśród zamierzających wyjechać)

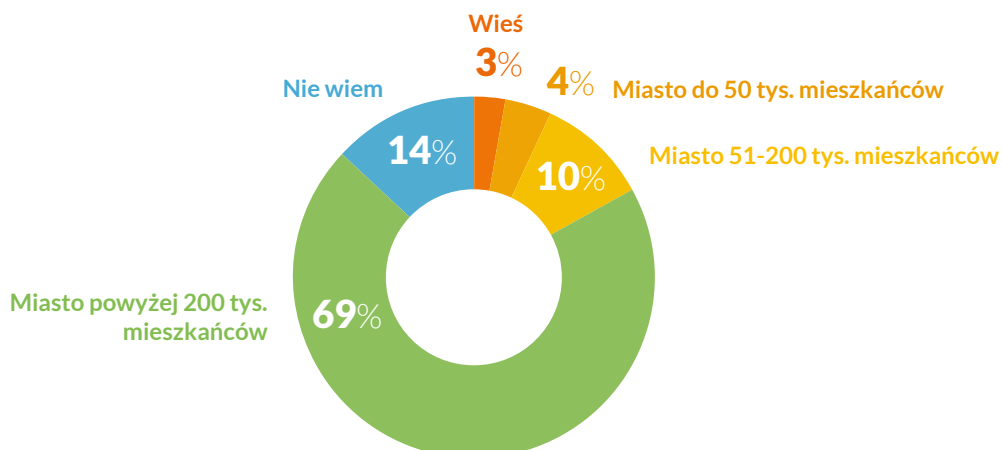

W jakim regionie Polski zamierza Pan/Pani mieszkać?

N=120

W miejscowości jakiej wielkości zamierza Pan/Pani przebywać w Polsce?

N=120

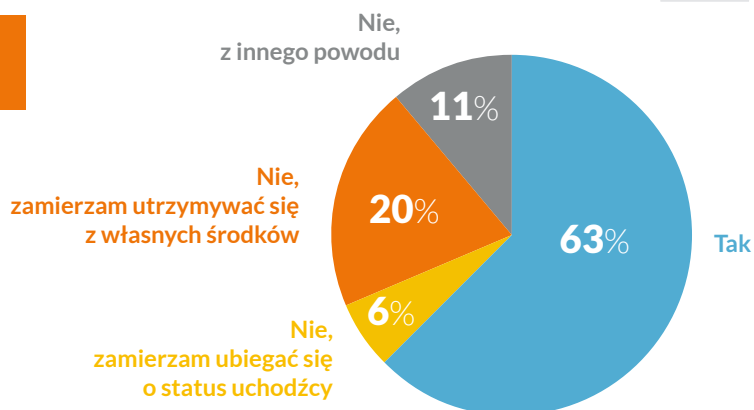
Czy wcześniej pracował/pracowała Pan/Pani w Polsce?

N=400

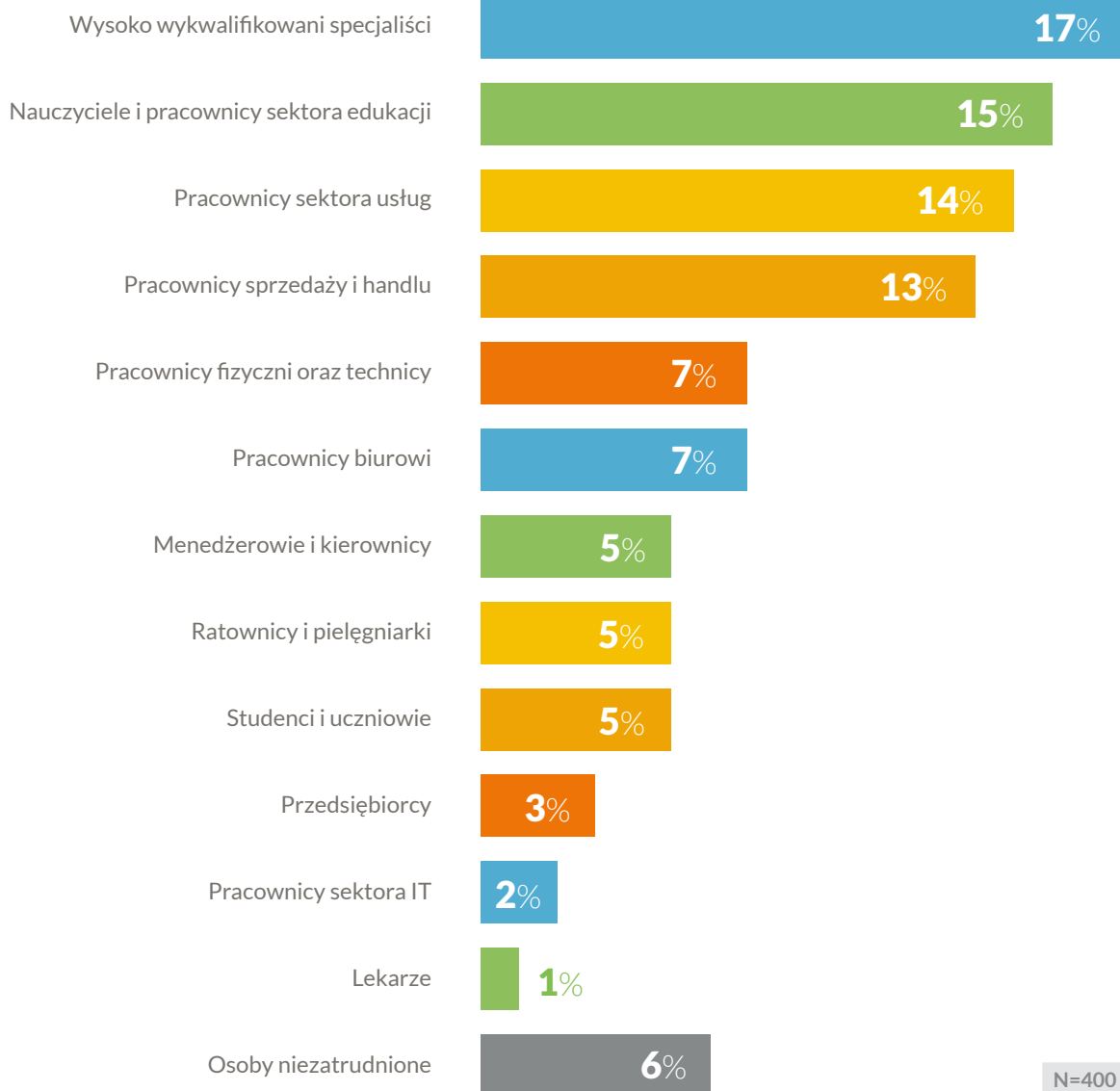

Czy planuje Pan/Pani pracować w Polsce na mocy specjalnej ustawy?

N=400

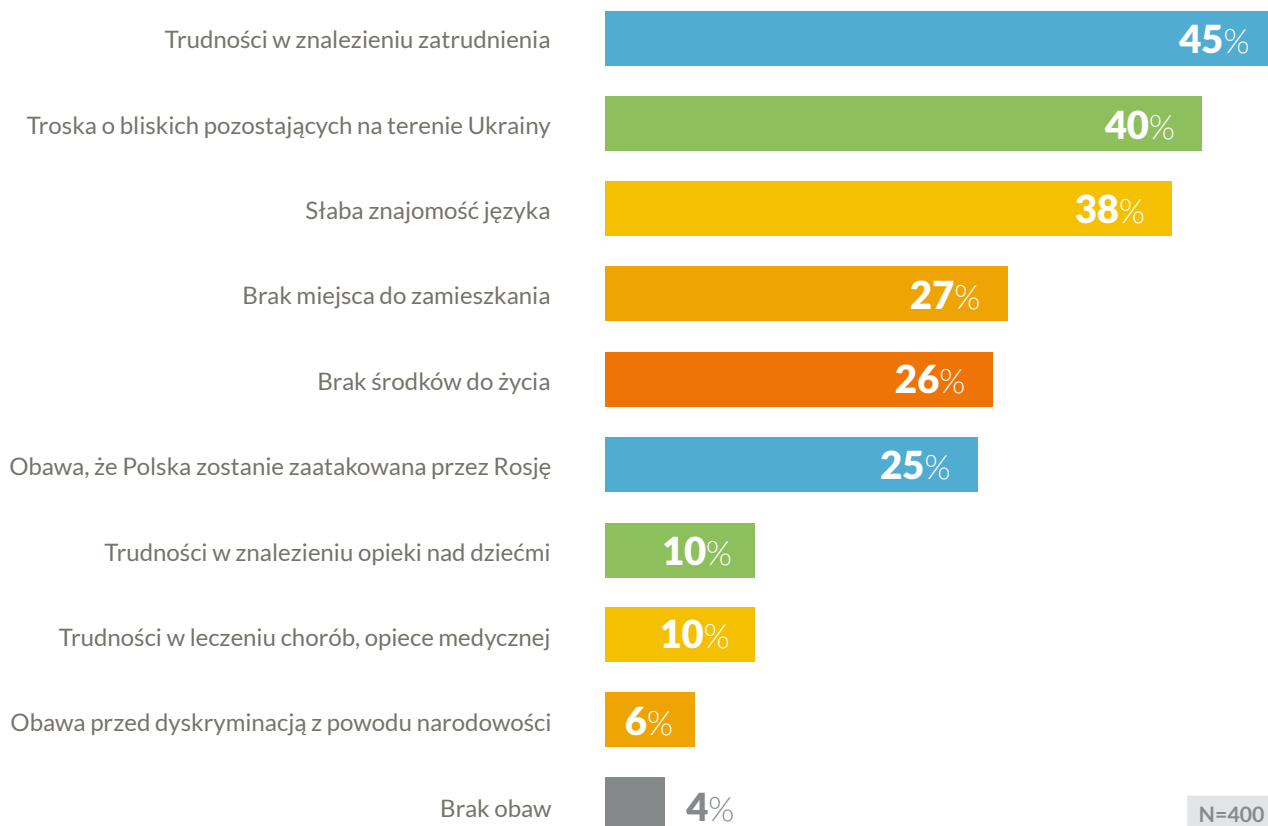
Jaki zawód wykonywał/wykonywała Pan/Pani w Ukrainie?

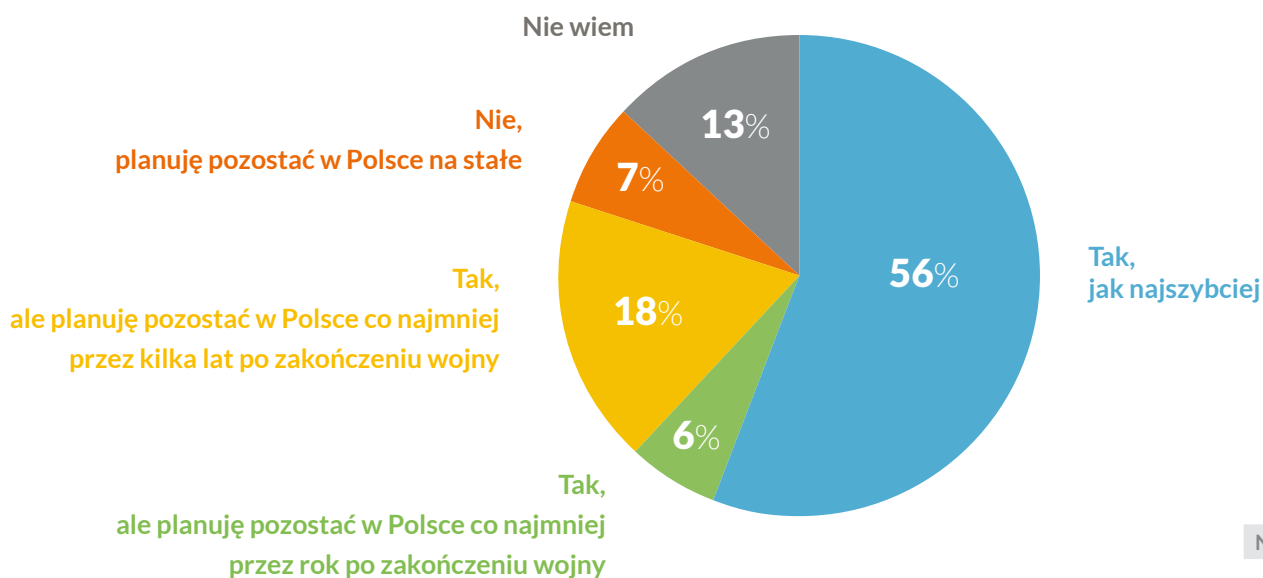
N=400

Jakie ma Pan/Pani obawy dotyczące życia za granicą?

(możliwość wielu odpowiedzi)

Czy po zakończeniu wojny wróci Pan/Pani do Ukrainy?

METODOLOGIA

Badanie uchodźców z Ukrainy przebywających w Polsce zostało przeprowadzone za pomocą bezpośrednich wywiadów indywidualnych z wykorzystaniem tabletów (CAPI F2F). Wywiady zostały przeprowadzone w języku ukraińskim z obywatelami Ukrainy, którzy opuścili Ukrainę i przyjechali do Polski po 24 lutego 2022 roku.

Badanie zostało zrealizowane w dniach 23 marca - 3 kwietnia 2022 roku na próbie liczącej n=400 osób, dorosłych (18+) uchodźców z Ukrainy.

Badanie zrealizowano w dwóch miastach – w Warszawie oraz Krakowie. Wywiady były przeprowadzone w pobliżu miejsc odbierania numeru PESEL, w okolicach dworców kolejowych oraz punktów recepcyjnych dla uchodźców.

Badanie miało charakter losowy, dzięki czemu zapewniono reprezentatywność badania. Przekrojowy charakter badanych potwierdza fakt, że znaleźli się wśród nich mieszkańcy wszystkich regionów Ukrainy, reprezentanci różnych grup wiekowych, zawodów, poziomów edukacji oraz mieszkańców miast i wsi.

W badaniu uzyskano odpowiedzi od 85% kobiet i 15% mężczyzn. W celu odzwierciedlenia struktury płci (pod kątem struktury płci w statystykach dot. nadawania uchodźcom numerów PESEL), na wyniki została nałożona waga na płeć (93,5% kobiet, 6,5% mężczyzn).

Do porównań użyto wyników wcześniejszego badania pracowników zagranicznych z Ukrainy w Polsce, zrealizowanego w grudniu 2021 roku (CAWI, n=600).

WOJNA PRZYNIOSŁA ZMIANĘ W MIGRACYJNEJ STRUKTURZE PŁCI

Od 24 lutego 2022 roku mężczyźni (obywatele Ukrainy) w wieku od 18 do 60 roku życia, poza nielicznymi wyjątkami, nie mogą wyjeżdżać z Ukrainy w związku z wprowadzeniem stanu wojennego. To powoduje, że zdecydowaną większość wśród uchodźców stanowią kobiety (94%). Analizując strukturę płci migrantów z Ukrainy ze wcześniejszych badań możemy dostrzec zasadniczą różnicę. Dotychczas, to mężczyźni stanowili trzon migracyjny wśród Ukraińców. W wyniku działań wojennych tendencja ta uległa nagłemu i silnemu odwróceniu.

DO POLSKI PRZYJECHAŁY OSOBY WYKSZTAŁCONE, O ZRÓŻNICOWANYCH ZAWODACH, ALE NIEWŁADAJĄCE JĘZYKIEM POLSKIM

Największą grupę uchodźców z Ukrainy, 36%, stanowią osoby pochodzące z regionów północnych (przede wszystkim z obwodu kijowskiego – 30%). Wynika to zapewne z faktu, iż w lutym i marcu siły rosyjskie koncentrowały swoje działania wojenne na terenach wokół stolicy Ukrainy. Region ten poddawany był systematycznemu ostrzałowi i toczyły się w nim regularne walki, a część miejscowości była czasowo okupowana przez wojska rosyjskie.

Wśród uchodźców, podobnie jak wśród pracowników z Ukrainy badanych w ostatnim miesiącu 2021 roku, przeważają osoby z wykształceniem wyższym (61%). Znacząco wzrósł natomiast odsetek osób z wykształceniem średnim (16% wśród uchodźców i tylko 6% wśród pracowników w grudniu ubiegłego roku).

NIEMAL 1/3 RESPONDENTÓW PLANUJE POZOSTAĆ W POLSCE NA DŁUŻEJ

Bliskość geograficzna i długość linii granicznej Polski i Ukrainy powoduje, że nasz kraj, jako bezpośredni sąsiad, stał się głównym kierunkiem migracji dla uciekających przed wojną Ukraińców. Nie bez znaczenia pozostaje też fakt, że poza wspólną granicą, z Ukrainą łączy nas bliskość kulturowa i językowa, a obywatele tego kraju, jeszcze przed wybuchem wojny, licznie przybywali nad Wisłę w poszukiwaniu pracy i lepszego życia. Dlatego też Polska stała się pierwszym, a często już docelowym, przystankiem dla uciekających przed wojną Ukraińców. Uchodźcy wśród powodów warunkujących wybór Polski jako kraju migracji wskazują bliskość kulturową (36%), posiadanie przyjaciół (27%) lub/i rodziny

OKOŁO 2/3 UCHODŹCÓW Z UKRAINY CHCĄ ZNALEZĆ ZATRUDNIENIE W POLSCE

Zdecydowana większość uchodźców z Ukrainy (aż 63%) zamierza podjąć pracę zarobkową w czasie pobytu w Polsce. Tylko co piąty respondent deklaruje utrzymywanie się z własnych środków finansowych (20%). Jednak słaba znajomość języka polskiego, struktura płci uchodźców, a także konieczność zapewnienia opieki małoletnim dzieciom, może powodować trudności w odnalezieniu się na polskim rynku pracy. Szczególnie, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że prawie 70% uchodźców chce mieszkać w miastach powyżej 200 tysięcy mieszkańców. Łatwiejszy dostęp do infrastruktury społecznej w dużych

Niewiele zmieniła się natomiast struktura wieku. W dalszym ciągu najbardziej mobilną grupę stanowią osoby w wieku między 26 a 45 rokiem życia. Może to wynikać z jednej strony z większej odwagi do poszukiwania bezpieczeństwa poza granicami własnego kraju, z drugiej zaś może być związane z potrzebą ochrony dzieci przed zagrożeniem ze strony wojsk rosyjskich. Prawie 2/3 uchodźców z Ukrainy przyjechało bowiem do Polski z dziećmi poniżej 18 roku życia (63%). Matki z dziećmi to grupa, która wymaga szczególnej troski, zarówno pod kątem opieki psychologicznej – wiele dzieci może być strauatyzowanych przeżyciami wojennymi, jak i pod kątem dostosowania procesów pracy do możliwości opieki nad rodziną.

Znaczna część badanych przed wybuchem wojny pracowała w sektorze usług i handlu (27%). Wielu spośród uchodźców to wysoko kwalifikowani specjaliści (17%), a także pracownicy sektora edukacji (15%), których rosyjska agresja zmusiła do porzucenia swojego domu i pracy.

W odróżnieniu do migrantów pracujących w Polsce w 2021 roku, niewielu spośród uchodźców zna język polski. Jedynie 9% deklaruje dobrą lub bardzo dobrą znajomość naszego języka (w stosunku do 45% ankietowanych z grudnia 2021 roku), ponadto aż 4/5 uchodźców nie pracowało wcześniej w naszym kraju. Oznacza to pogłębienie problemów ze znalezieniem pracy odpowiadającej posiadanym umiejętnościom. Wielu uchodźców zmuszonych będzie do pracy poniżej poziomu swoich kompetencji do momentu nauczenia się języka polskiego. Kursy językowe mogą okazać się jednym z najbardziej potrzebnych rozwiązań systemowych, pozwalającym na szybką integrację uchodźców i wchłonięcie ich przez polski rynek pracy.

w naszym kraju (24%), a także przyjazne nastawienie Polaków do obywateli Ukrainy (19%).

Większość uchodźców chce wrócić do Ukrainy, ale co trzeci respondent deklaruje chęć pozostania w Polsce na dłużej. Część badanych nie zamierza jednak pozostać w Polsce i nie chce także wracać do ojczyzny (12%). Najczęściej wskazują oni takie kierunki docelowej migracji jak Niemcy (26%), Stany Zjednoczone (16%), Wielka Brytania (11%) oraz Szwecja (10%). Może to wynikać zarówno z otwarcia tych krajów na uchodźców wojennych – dotychczasowe przepisy nie pozwalały na swobodny dostęp do rynków pracy – żadnego z tych krajów, jak i polityki socjalnej. Tym niemniej, większość uchodźców zamierza wrócić do Ukrainy zaraz po zakończeniu działań wojennych (56%).

miejscowościach nie oznacza jednak, że równie prosto będzie znaleźć pracę czy mieszkanie.

Gotowość do relokacji pozostaje wśród uchodźców na niskim poziomie. Aż 72% z nich zamierza pozostać w Polsce w regionach, w których obecnie przebywają. Biorąc pod uwagę, że 63% uchodźców przyjechało do naszego kraju z dziećmi, brak chęci do zmiany miejsca zamieszkania nie powinien zaskakiwać. Część dzieci rozpoczęła już naukę w polskich szkołach, powoli przystosowując się do życia w nowym miejscu, kolejna zmiana otoczenia mogłaby negatywnie wpłynąć na rozwój, emocje i poczucie bezpieczeństwa najmłodszych.

61%

uchodźców z Ukrainy posiada
wyższe lub niepełne wyższe
wykształcenie

26%

badanych deklaruje znajomość
języka polskiego na poziomie
przynajmniej komunikatywnym

55%

respondentów deklaruje
znajomość języka angielskiego
na poziomie przynajmniej
komunikatywnym

30%

uchodźców deklaruje chęć
pozostania w Polsce
na dłużej

56%

respondentów planuje wrócić
do Ukrainy zaraz
po zakończeniu wojny

48%

uchodźców deklaruje, że ich
bliscy, którzy pozostali w Ukrainie,
zamierzają przyjechać do Polski

63%

badanych planuje
podjąć zatrudnienie
w naszym kraju

18%

uchodźców to wysoko
wykwalifikowani specjaliści

82%

respondentów nie miało
doświadczenia z pracą
w Polsce

6%

uchodźców to lekarze,
ratownicy medyczni
lub pielęgniarki

38 lat

średnia wieku uchodźców
z Ukrainy

63%

badanych deklaruje,
że przyjechało do Polski
z niepełnoletnimi dziećmi

5%

uchodźców jest w wieku
emerytalnym

69%

respondentów jako miejsce pobytu
preferuje miasta powyżej
200 tys. mieszkańców

45%

badanych obawia się
trudności w znalezieniu
zatrudnienia w Polsce

PLATFORMA MIGRACYJNA EWL

Założona w 2007 roku EWL Group skutecznie łączy osoby poszukujące pracy z czterech kontynentów z pracodawcami w UE. Jako platforma migracyjna, której działania wychodzą szeroko poza zakres tradycyjnych agencji pracy i łączą świat offline z online, spółka jest liderem na polskim rynku zatrudnienia cudzoziemców.

W szeroki zakres usług platformy wchodzi obsługa całego procesu migracyjnego: od rekrutacji, przez legalizację, zapewnianie zakwaterowań, obsługę zatrudnienia w formie leasingu lub świadczenie usług w formie outsourcingu. Dzięki wieloletniemu doświadczeniu zespół ekspertów EWL doskonale zna lokalny i europejski rynek pracy.

Codziennie, dzięki EWL Group, w zakładach produkcyjnych, centrach logistycznych i magazynach w Europie pracuje ponad 13 tys. osób. W swojej historii firma pomogła ponad 120 tys. osób relokować się i otrzymać pracę.

Rozwój platformy migracyjnej od 2021 r. wspiera Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Cyklicznie od 2018 roku EWL Group przeprowadza badania socjologiczne wśród cudzoziemców, którzy podjęli zatrudnienie w naszym kraju.

Spółka kieruje się wartościami: otwartość, współpraca i odpowiedzialność, bycie fair, kwestionowanie statusu quo i rynkowa obsesja, a wizją firmy jest zmienianie światowego rynku migracji.

FUNDACJA NA RZECZ WSPIERANIA MIGRANTÓW NA RYNKU PRACY „EWL”

Założona w 2015 roku Fundacja Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” ma na celu inicjowanie i wspieranie działań związanych z obecnością obcokrajowców na polskim rynku pracy.

Naszą ideą jest wzrost świadomości praw i obowiązków oraz korzyści płynących z legalnego zatrudnienia wśród cudzoziemców, a także ograniczenie liczby nadużyć ze strony nieuczciwych pracodawców. Jednym z głównych założeń Fundacji jest doskonalenie współpracy wielostronnej pomiędzy pracodawcami, instytucjami

rządowymi, organizacjami pozarządowymi a także samymi migrantami.

Fundacja prowadzi również działalność charytatywną, skierowaną głównie do cudzoziemców znajdujących się w ciężkiej sytuacji życiowej lub finansowej. Ponadto działa na rzecz integracji europejskiej, aktywnego dialogu oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami. Aktywności Fundacji kierowane są m.in. do podmiotów uczestniczących w procesach migracyjnych i uczestników globalnego rynku pracy.

STUDIUM EUROPY WSCHODNIEJ UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Studium Europy Wschodniej (SEW) jest unikalną w skali kraju jednostką akademicką kontynuującą tradycje przedwojennych ośrodków sowietologicznych – Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej w Wilnie (1930-1939) oraz Instytutu Wschodniego w Warszawie (1926-1939). W ofercie dydaktycznej SEW znajdują się elitarne Studia Wschodnie (I i II stopnia oraz podyplomowe) a także szkoły przeznaczone dla zagranicznych studentów. Wśród wykładowców znajdują się wybitni naukowcy, dplomaci i specjaliści z Europy i USA.

SEW co roku organizuje międzynarodowe konferencje naukowe oraz szereg wydarzeń budujących pozytywne relacje Polski z krajami byłego ZSRR.

SEW jest również wydawcą licznych książek i czasopism poświęconych tematyce wschodniej.

W latach 2004-2013 Studium Europy Wschodniej, pod merytorycznym nadzorem Mariusza Kowalskiego i ogólnym kierownictwem Jana Malickiego, przeprowadziło serię badań społecznych na Ukrainie. Pierwsze z nich odbyły się w grudniu 2004. Przeprowadzono łącznie około 2000 wywiadów ankietowych dotyczących m.in. sympatii politycznych i preferowanych kierunków współpracy międzynarodowej ze szczególnym uwzględnieniem miejsca pochodzenia, narodowości i języka codziennej komunikacji respondentów.

„RAPORT MOBILNOŚCI TRANSGRANICZNEJ Obywatele Ukrainy na polskim rynku pracy Edycja III”

lutych 2022

„PRACOWNIK Z UKRAINY zarobki w Polsce”

grudzień 2019

„PRACOWNIK ZAGRANICZNY w dobie pandemii. Edycja III”

czerwiec 2021

„UKRAIŃCY NA POLSKIM RYNKU PRACY doświadczenia, wyzwania i perspektywy. Edycja II”

wrzesień 2019

„PRACOWNIK ZAGRANICZNY w dobie pandemii. Edycja II”

październik 2020

„PRACOWNIK Z UKRAINY między Polską a Niemcami”

czerwiec 2019

„PRACOWNIK ZAGRANICZNY w dobie pandemii”

maj 2020

„UKRAIŃCY NA POLSKIM RYNKU PRACY doświadczenia, wyzwania i perspektywy”

sierpień 2018

**RAPORT SPECJALNY
„UCHODŹCY Z UKRAINY W POLSCE”. BADANIE EWL**

© 2022 EWL S.A. Wszystkie prawa zastrzeżone

ISBN 978-83-961929-2-9

Cytowanie danych za: Raport specjalny EWL „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce”

Uchodźcy z Ukrainy w Dziale Przyjazdów EWL Group w Warszawie. Zdjęcie wykonane przez Sergeya Navoyana 27 lutego 2022 roku

AUTORZY:

Anatolij Zymnin, dr hab. Mariusz Kowalski (socjogeograf, nadzór merytoryczny), Anna Karasińska, Olena Lytvynenko, Eliza Dąbrowska, Szymon Bryzek, Przemysław Glišński, Dorota Koszykowska

KONTAKT:

Michał Wierzchowski - Dyrektor Sprzedaży
+48 500 280 903
michal.wierzchowski@ewl.com.pl